

TMT4110 KJEMI

LØSNINGSFORSLAG TIL ØVING NR. 7, VÅR 2011

OPPGAVE 1

- a) 0, 0, -286, -293, 0, -92, -167, -167, -230, 0, 143. Benevning for alle: kJ/mol
- b) Verdiene for grunnstoffene i sin stabile tilstand. Disse er ved 25 °C pr. definisjon lik 0. O₃ er et grunnstoff, men ikke den stabile form av oksygen.
- c) $(1 \text{ mol}) \times (-143 \text{ kJ/mol}) - (-3/2 \text{ mol}) \times (0 \text{ kJ/mol}) = -143 \text{ kJ}$
- d) $(2 \text{ mol}) \times (-143 \text{ kJ/mol}) - (-3 \text{ mol}) \times (0 \text{ kJ/mol}) = -286 \text{ kJ}$
- e) Reaksjonen går sannsynligvis til høyre. Men ΔH er ikke den eneste egenskap som bestemmer retningen på reaksjonen.
- f) Like lett. Det er samme reaksjon. Men når reaksjonsligningen multipliseres med en faktor, som her, multipliseres også ΔH med den samme faktor.
- g) $\Delta H^\circ = -286 \text{ kJ/mol} - (-293 \text{ kJ/mol}) = 7 \text{ kJ/mol}$. Dette er smelting av is. Slik reaksjonen er skrevet, vil den kreve varme, ΔH° blir positiv.
- h) Avviket skyldes at ΔH° i spm. g) gjelder ved 25 °C, mens tabellverdien for smeltevarmen, $\Delta_{\text{fus}}H$, 6 kJ/mol, gjelder ved smeltepunktet for is.
- i) $\Delta H^\circ = 1 \text{ mol} (-167 \text{ kJ/mol}) - 1 \text{ mol} (-92 \text{ kJ/mol}) = -75 \text{ kJ}$. Oppløsning av HCl(g) i vann.
- j) Reaksjonen er utpreget eksoterm, og vi vil derfor vente stor løselighet av HCl i vann. Det stemmer også. Løseligheten av HCl(g) i vann er 70 g pr. 100 g vann. (SI s. 42).
- k) Spalting av vann er en reaksjon som er forskjøvet mot venstre, så vi vil vente at dette er en endoterm reaksjon. $\Delta H^\circ = (-230 + 286) \text{ kJ/mol} = 56 \text{ kJ/mol}$

OPPGAVE 2

- a) $2 \text{ NaCl (s)} + \text{H}_2\text{SO}_4 \text{ (l)} = \text{Na}_2\text{SO}_4 \text{ (s)} + 2 \text{ HCl (g)}$
 $\Delta H^\circ = -1387 + 2 \times (-92) - 2 \times (-411) - (-814) = \underline{65 \text{ kJ}}$
 $\Delta S^\circ = 150 + 2 \times 187 - 2 \times 72 - 157 = \underline{223 \text{ J/K}}$
 $\Delta G^\circ = -1270 + 2 \times (-95) - 2 \times (-384) - (-690) = \underline{-2 \text{ kJ}}$

Ved likevekt har vi at $\Delta G^\circ = -RT \ln K$

$$K = e^{\frac{-2000}{8.314 \times 298}} = 2,24$$

$\Delta G^\circ < 0 \Rightarrow$ frivillig reaksjon.

- b) $\Delta S^\circ > 0$ er forventet siden det dannes gass ved reaksjon, en går fra noe orden i væskefasen til uorden i gassfasen.
- c) Likevektskonstanten K ved T blir lik:

$$K = \left(\frac{P_{\text{HCl}}}{P^\circ} \right)^2 = \left(\frac{5}{1} \right)^2 = 25 \quad \text{der } P^\circ = 1 \text{ atm. (standardtilstand)}$$

Standardtilstanden til rent fast stoff og rene væsker, molbrøk $x = 1$. Derfor er det bare gasstrykket til HCl som inngår i uttrykket for likevektskonstanten.

$$\Delta G = \Delta G^\circ + RT \ln Q = (\Delta H^\circ - T\Delta S^\circ) + RT \ln Q$$

Likevekt ved T : $\Delta G = 0$ og $Q = K$

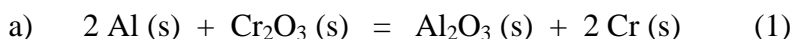
$$0 = (\Delta H^\circ - T\Delta S^\circ) + RT \ln K$$

$$T = \frac{\Delta H^\circ}{\Delta S^\circ - R \ln K} = \frac{65000}{223 - 8,315 \times \ln 25} = \underline{331 \text{ K}}$$

OPPGAVE 3

- a) 205, 70, 41 (ved 0 °C), 6 for grafitt, 2 for diamant, 187, 56, 27, alle i J K⁻¹ mol⁻¹.
- b) Entropiene er absolutte. Entropien er $S = 0$ ved $T = 0 \text{ K}$.
- c) $\Delta S^\circ = (70 - 41) \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1} = 29 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$.
- d) $\Delta S^\circ = (189 - 70) \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1} = 119 \text{ J K}^{-1} \text{ mol}^{-1}$.
- e) Forskjellen i uorden mellom vann og is er ikke svært forskjellig, men i flytende fase er uordenen størst. Derimot er uordenen i vanndampen mye større enn i de kondenserte faser vann og is.

OPPGAVE 4

ΔH_f°	0	-1140	-1676	0	kJ mol ⁻¹
S°	28	81	51	24	J K ⁻¹ mol ⁻¹
ΔG_f°	0	-1058	-1582	0	kJ mol ⁻¹

ΔH° beregnes ut fra at

$$\Delta H^\circ = \sum \Delta H_f^\circ(\text{produkter}) - \sum \Delta H_f^\circ(\text{reaktanter})$$

$$\Delta H^\circ = \Delta H_f^\circ(\text{Al}_2\text{O}_3 \text{ (s)}) + 2 \cdot \Delta H_f^\circ(\text{Cr (s)}) - \Delta H_f^\circ(\text{Cr}_2\text{O}_3 \text{ (s)}) - 2 \cdot \Delta H_f^\circ(\text{Al (s)})$$

ΔH_f° er gitt i tabell 5 i SI.

$$\Delta H^\circ = -1676 + 2 \times 0 - (-1140) - 2 \times 0 = \underline{-536 \text{ kJ}}$$

ΔS° for reaksjonen (1) beregnes ut fra

$$\Delta S^\circ = \sum \Delta S^\circ(\text{produkter}) - \sum \Delta S^\circ(\text{reaktanter})$$

hvor standard entropien (dvs. standard molar entropi) til et stoff ved 25 °C, S° , er gitt i tabell 5 i SI.

$$\Delta S^\circ = S^\circ (\text{Al}_2\text{O}_3 (\text{s})) + 2 \cdot S^\circ (\text{Cr} (\text{s})) - S^\circ (\text{Cr}_2\text{O}_3 (\text{s})) - 2 \cdot S^\circ (\text{Al} (\text{s}))$$

$$\Delta S^\circ = 51 + 2 \times 24 - 81 - 2 \times 28 = \underline{-38 \text{ J/K}}$$

Vi kan beregne ΔG° ved hjelp av:

$$\Delta G^\circ = \sum \Delta G_f^\circ (\text{produkter}) - \sum \Delta G_f^\circ (\text{reaktanter})$$

hvor standard molar fri energi for dannelselse, ΔG_f° , ved 25 °C er gitt i tabell 5 i SI.

$$\Delta G^\circ = \Delta G_f^\circ (\text{Al}_2\text{O}_3 (\text{s})) + 2 \cdot \Delta G_f^\circ (\text{Cr} (\text{s})) - \Delta G_f^\circ (\text{Cr}_2\text{O}_3 (\text{s})) - 2 \cdot \Delta G_f^\circ (\text{Al} (\text{s}))$$

$$\Delta G^\circ = -1582 + 2 \times 0 - (-1058) - 2 \times 0 = \underline{-524 \text{ kJ}}$$

ΔG° kan også beregnes når ΔH° og ΔS° er kjent:

$$\Delta G^\circ = \Delta H^\circ - T \Delta S^\circ, \text{ hvor } T = 298,15 \text{ K}$$

$$\Delta G^\circ = -536 - 298,15 \times (-38) \times 10^{-3} = \underline{-525 \text{ kJ}}$$

Dette stemmer godt med $\Delta G^\circ = -524 \text{ kJ}$ beregnet ovenfor.

(Husk at S° er gitt i J K^{-1} mens ΔH° er gitt i kJ. Derfor multipliserer vi med 10^{-3} for å få det hele i kJ.)

Tilsvarende fremgangsmåte gir for reaksjon (2):

	CaO (s)	+ SO ₃ (g)	= CaSO ₄ (s)	(2)
ΔH_f°	-635	-396	-1434	kJ mol ⁻¹
S°	38	257	107	J K ⁻¹ mol ⁻¹
ΔG_f°	-603	-371	-1322	kJ mol ⁻¹

$$\Delta H^\circ = -1434 - (-635) - (-396) = \underline{-403 \text{ kJ}}$$

$$\Delta S^\circ = 107 - 38 - 257 = \underline{-188 \text{ J K}^{-1}}$$

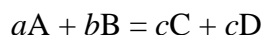
$$\Delta G^\circ = \Delta H^\circ - T \Delta S^\circ = -403 - 298,15 \times (-188) \times 10^{-3} = \underline{-347 \text{ kJ}}$$

$\Delta H^\circ < 0$ for både (1) og (2). Begge reaksjonene er eksoterme.

- b) Økningen i entalpi ved oppvarming av et stoff fra f. eks. temperaturen 298 K til temperaturen kan skrives

$$H_T - H_{298} = \int_{298}^T C_p dT$$

Dette er i samsvar med definisjonsligningen for C_p . Legg merke til at denne differensen skriver vi ikke som ΔH . Vi vil betrakte reaksjonen

Entalpiendringen ved temperaturen T er da gitt ved ligningen

$$H_T^\circ - H_{298}^\circ = \int_{298}^T \Delta C_p dT$$

der

$$\Delta C_p = c C_p(C) + d C_p(D) - (a C_p(A) + b C_p(B)) =$$

$$= \sum C_p (\text{produkter}) - \sum C_p (\text{reaktanter})$$

ΔC_p er egentlig en temperaturfunksjon. Men når vi ikke skal gjøre særskilt nøyaktige beregninger, kan vi bruke verdier ved de aktuelle temperaturer. Ved tilnærmede beregninger med data fra SI for 298 K, får en ofte like riktig resultat ved å sette $\Delta C_p = 0$.

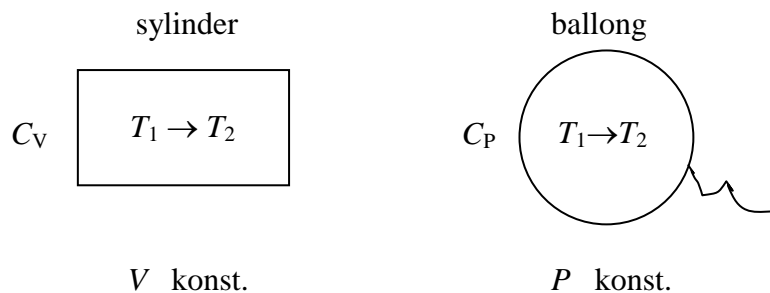
I denne oppgaven skal vi imidlertid ikke sette $\Delta C_p = 0$. Vi får da

$$\Delta H_{473}^o = \Delta H_{298}^o + \int_{298}^{473} C_p(\text{produkter}) dT - \int_{298}^{473} C_p(\text{reaktanter}) dT$$

Den molare spesifikke varmekapasitet ved 25 °C og 1 atm, dvs. C_p er gitt i tabell 5 i SI (standard molar varmekapasitet). C_p antas konstant.

$$\begin{aligned} \Delta H_{473}^o &= -536 + \int_{298}^{473} [C_p(\text{Al}_2\text{O}_3(\text{s})) + 2 \times C_p(\text{Cr}(\text{s}))] dT - \int_{298}^{473} [2 \times C_p(\text{Al}(\text{s})) + C_p(\text{Cr}_2\text{O}_3(\text{s}))] dT \\ \Delta H_{473}^o &= -536 + \int_{298}^{473} \left(\frac{79}{1000} + 2 \times \frac{23}{1000} \right) dT - \int_{298}^{473} \left(2 \times \frac{24}{1000} + \frac{119}{1000} \right) dT \\ &\Rightarrow \Delta H_{473}^o = \underline{-543 \text{ kJ}} \end{aligned}$$

OPPGAVE 5

Vi husker at for en ideell gass er

$$C_P = C_V + R \quad \Leftrightarrow \quad C_V - C_P = -R$$

$$q_V(\text{sylinder}) - q_P(\text{ballong}) = n \cdot C_V(T_2 - T_1) - n \cdot C_P(T_2 - T_1) = n \cdot (T_2 - T_1)(C_V - C_P) = n \cdot (T_2 - T_1)(-R)$$

$$\Rightarrow q_V(\text{sylinder}) - q_P(\text{ballong}) < 0 \quad (T_2 - T_1 > 0)$$

$$q_V(\text{sylinder}) < q_P(\text{ballong})$$

Vi vil altså trenge en mindre varmemengde for å heve temperaturen i sylindren!

Husk: For å heve temperaturen i ballongen fra T_1 til T_2 må det samtidig utføres et volumarbeid.

OPPGAVE 6

Regler for oksidasjonstall:

- Oksidasjonstallet er lik null for rene grunnstoffer i alle former, uansett aggregattilstand.
Eksempler: Cu (s), O₂ (g), O₃ (g), S₈ (s) og Hg (l)
- Summen av oksidasjonstallene i en formel er lik nettoladningen på formelenheten. For en nøytral forbindelse er denne summen lik null, for et sammensatt ion er den lik ioneladningen.
- For enkle énatomige ioner er oksidasjonstallet lik ladningen på ionet.
Eksempler: Ag⁺, Na⁺, K⁺ oksidasjonstall +I
Cu²⁺, Mg²⁺, Ca²⁺ oksidasjonstall +II
Cl⁻, Br⁻, I⁻ oksidasjonstall -I
- Oksidasjonstallet er lik -I for fluor i alle forbindelser. For de øvrige halogener er oksidasjonstallet lik -I i forbindelser, unntatt forbindelser med oksygen og interhalogenforbindelser. Oksidasjonstallet for alkalimetaller er +I i alle forbindelser. Oksidasjonstallet for jordalkalimetaller er +II i alle forbindelser.
- Oksidasjonstallet for hydrogen er +I i alle forbindelser, unntatt i forbindelser med metaller hvor oksidasjonstallet er -I.
Eksempler: i H₂O har H oksidasjonstall +I
i AlH₃ har H oksidasjonstall -I
- Oksidasjonstallet for oksygen er -II i alle forbindelser, unntatt peroksider og oksygenfluorider.
Eksempler: i H₂O har O oksidasjonstall -II
i H₂O₂ har O oksidasjonstall -I
i OF₂ har O oksidasjonstall +II

- a) Oksidasjonstallene følger greit fra de antatte regler for oksidasjonstall.
Settes oksidasjonstallet til Cl lik x får vi:

$$1 \quad x \\ 1) \quad \text{HCl} \quad \Rightarrow \quad x + 1 = 0 \quad \Rightarrow \quad \underline{x = -1}$$

$$1 \quad x \quad -2 \\ 2) \quad \text{HClO}_3 \quad \Rightarrow \quad 1 + x - 2 \times 3 = 0 \quad \Rightarrow \quad \underline{x = 5}$$

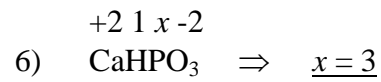
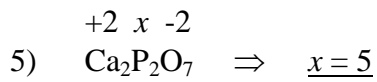
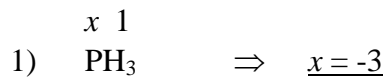
$$3) \quad \text{Cl}_2 \quad \Rightarrow \quad \underline{x = 0}$$

$$1 \quad x \quad -2 \\ 4) \quad \text{HClO}_4 \quad \Rightarrow \quad 1 + x - 2 \times 4 = 0 \quad \Rightarrow \quad \underline{x = 7}$$

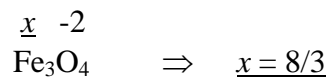
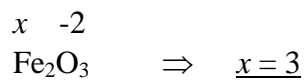
$$x \quad -2 \\ 5) \quad \text{Cl}_2\text{O} \quad \Rightarrow \quad 2x - 2 = 0 \quad \Rightarrow \quad \underline{x = 1}$$

$$x \quad -2 \\ 6) \quad \text{ClO}_2 \quad \Rightarrow \quad x - 2 \times 2 = 0 \quad \Rightarrow \quad \underline{x = 4}$$

b) Oppgaven løses som 1a). Setter vi oksidasjonstallet til fosfor lik x , får vi:

c) Vi får ut fra reglene: (x angir oksidasjonstall for Fe)

Vi ser at oksidasjonstallet til jern i dette tilfellet blir en brøk (8/3). Det betyr i praksis at det er to Fe^{3+} ioner og ett Fe^{2+} ion i forbindelsen Fe_3O_4 .